

Revolutie tegen het fascisme

Door *Federica Montseny*

- Oorspronkelijke titel: onbekend
- Verschenen: onbekend
- Bron: *Revolutie en Burgeroorlog - Spanje na 19 juli 1936*, De Vrije 1986
- Vertaling: Hanneke Willemse

Federica Montseny was tijdens de Spaanse burgeroorlog minister van gezondheid en sociale zaken voor de CNT, eerst in de Catalaanse deelregering en later in de centrale regering in Madrid. Ze heeft er nooit een geheim van gemaakt dat ze weinig vertrouwen had in het nut van de regeringsdeelname door de anarchisten. Aan de andere kant stond ze achter het CNT-standpunt dat het gevaarlijk zou zijn om de antifascistische eenheid te doorbreken.

In onderstaande inleiding geeft ze haar visie op de gebeurtenissen van de burgeroorlog en de sociale revolutie en schetst ze de achtergronden van beide.

Revolutie tegen het fascisme

De militaire opstand die was georganiseerd door Franco en een groep generaals barstte op 19 juli 1936 los. De opstandelingen werden geholpen en ondersteund door de kerk en heel reactionair Spanje.

Maar in werkelijkheid werd met de voorbereidingen tot de staatsgreep al na de verkiezingen van februari 1936 een begin gemaakt. De generaals kregen hulp van toegestroomde Italiaanse en Duitse elementen, die werkten als militaire instructeurs en politieagenten voor hen die de verraderlijke aanval op de Spaanse republiek voorbereidden, teneinde aan haar bestuur een einde te maken en een totalitair systeem te vestigen. Het grote voorwendsel waarmee het franquisme de militaire opstand die in Melilla begon en zich uitbreidde naar de grote steden rechtvaardigde, was dat ze een halt wilde toeroepen aan het internationale communistische complot dat het lot van Spanje wilde bezegelen. Dit is een onfatsoenlijke leugen zoals alle historici weten, omdat het staatscommunisme in ons land toentertijd niet meer dan twintigduizend aanhangers had en de grote sociale macht die de privileges van de burgerij, de kerk en het leger bedreigde, de CNT, de libertaire beweging was.

Sinds de CNT op het congres van 1919 verklaard had dat zij als ideologisch eindpunt en als emancipatorisch doel voor ogen had het vestigen van het libertair communisme, was het startsein gegeven om een begin te maken met de vernietiging van de beweging en de ideologie van de CNT en de FAI.

Vanaf deze tijd vond er in Catalonië een repressie plaats door generaal Milans del Bosch, die bijgestaan werd door bendes huurmoordenaars, die door de ondernemers werden betaald. Zij werden aanvankelijk geleid door Bravo Portillo die terecht werd gesteld door de libertairen. Hij werd opgevolgd door baren Koenig, een lid van het Duitse consulaat in Barcelona en toen al geheim agent van de vrienden van Hitler. Milans del Bosch werd opgevolgd door Martinez Anido als burger-gouverneur van Barcelona en door generaal Arlegui als hoofd van politie. Tot dat Sanchez Guerra

deze mannen verving werd gedurende drie lange jaren systematisch jacht gemaakt op de mannen van de CNT en de libertairen, die zonder medelijden werden vermoord.

Toen Sanchez Guerra, een conservatief politicus, maar een eerlijk man met een hart, het bestuur overnam, schoot de CNT gedurende die paar maanden van vrijheid als een paddenstoel uit de grond. Dit was een motief voor de monarchie om naar een andere oplossing te zoeken voor het voortdurende revolutionaire gevaar dat de anarcho-syndicalisten voor hen vertegenwoordigden. Zij geloofden dat generaal Primo de Rivera de dictator zou kunnen zijn die de overlevenden van vroegere repressie de mond zou kunnen snoeren. Opnieuw werden de syndicaten opgeheven en werd de CNT buiten de wet gesteld.

Dit duurde zeven jaar, gedurende welke de linkse krachten en de publieke opinie zich voorbereidden op de komst van de tweede republiek. De monarchie werd verantwoordelijk gesteld voor de voortdurende uitzonderings-toestand die voor alle krachten van de vrijheid gold. Hoewel het belangrijkste motief voor de uitzonderingstoestand het onderdrukken van de arbeidersbeweging was, was de onderdrukking zich ook tegen de republikeinen en de socialisten die zich niet aan de dictatuur wilden onderwerpen, gaan richten. Men moet niet vergeten dat Largo Caballero tijdens deze dictatuur staatsadviseur was. Hij hoopte door middel van de gemengde jury, een geschillenkommissie van arbeiders en ondernemers, de arbeidersbeweging te onderwerpen aan de vaststaande normen van de arbeidswetgeving en daarmee een eind te maken aan de directe actie en de onafhankelijkheid van de arbeidersklasse.

Maar de zaken waren al zover uit de hand gelopen, dat de uitbarstingen van politieke krachten die de monarchie wilden vervangen door de republiek, niet meer tegen te houden was. En op 14 april 1931 werd, eerst in Barcelona en later in heel Spanje, de republiek uitgeroepen.

Het volk had grote verwachtingen van de republiek, die beloofd had federaal en socialistisch te zijn en vergaande sociale veranderingen door te voeren, die vooral op de landbouw betrekking zouden hebben. Ongelukkig genoeg voelde het volk zich bedrogen door het sociale en politieke onvermogen van de mannen die het lot van Spanje in handen hadden genomen. Confrontaties tussen de openbare macht en de arbeiders, zowel van de CNT als van de UGT vonden plaats en de morele steun aan de republiek liep zo snel terug dat de rechtse CEDA (Confederación Española de Derechas Autónomas) de macht in de regering overnam met Gil Robles als voorman. Achter de schermen bereidden zij echter reeds de militair-fascistische staatsgreep voor.

Toen in 1933 een opstand in Asturië uitbrak, werd deze met ongekende wreedheid onderdrukt door verscheidene kolonnes militairen. Hierin onderscheidde zich aanvoerder generaal Francisco Bahamondo Franco, die zichzelf republikein noemde, evenals Queipo de Llano, Yagüe, Cabanellas en andere militairen, die niet gearzeld hadden om trouw te zweren aan de republiek terwijl ze zich aan het voorbereiden waren om haar te verraden.

We dachten dat deze historische uitweiding noodzakelijk was omdat hiermee de staatsgreep verklaard kan worden evenals de achterliggende redenen, die niets van doen hebben met het voorgewende internationale communistische complot dat in Spanje een Sovjet-regime zou willen installeren.

Wat hierna plaatsvond leeft in ieders herinnering. Zoals Mussolini de macht in Italië kon grijpen door een militair ingrijpen en zonder enige noemenswaardige tegenstand aan koning Emanuel zijn dictaat oplegde, zoals Hitler in Duitsland aan de macht kwam en het nationaal-socialisme in Duitsland begon, dankzij verkiezingen die hem de meerderheid in het parlement gaven, 20 konden Franco en de zijnen in Spanje niet de macht overnemen. Franco zag zich tegenover een volk geplaatst dat zich tegen hem verzette en de wapens daar ging halen waar ze zich bevonden: in de wapenopslagplaatsen en in de

kazernes. Door het gewapende verzet van de massa's veranderde een daad die zo eenvoudig leek in een hevige strijd die drie jaar zou duren. De arbeiders, die de overwinnaars waren in de meeste Spaanse hoofdsteden (Madrid, Barcelona, Valencia, Bilbao, Malaga) en in vele minder grote steden en dorpen, zagen zich bijna gedwongen een revolutie te beginnen, die ze eigenlijk als voortijdig beschouwden en waartoe geen enkel comité opdracht had gegeven.

Want zelfs op het CNT-congres van Zaragoza op 1 mei 1936 was slechts een vaag plan uitgewerkt om het libertair communisme uit te roepen. Het belangrijkste akkoord van dit congres was het besluit om een verbond met de UGT te sluiten om samen tegen het fascisme te strijden.

De arbeiders, met de productiemiddelen in handen en de meeste bazen gevlucht naar het buitenland, namen op spontane wijze het productieproces in handen. Ze organiseerden de industriële en landbouwcollectieven; deze activiteiten zouden de geschiedenis ingaan als de Spaanse revolutie.

Mijnen, gronden, fabrieken en werkplaatsen begonnen drie of vier dagen na de revolutie te functioneren in collectief beheer. In gebieden als de Levante werd de CLUEA, Centro Levantino Unificado de Exportación de Agrios (een collectief exportcentrum) opgericht door leden van de CNT en de UGT. Zij beheerden de export van producten uit het hele gebied en haalden zo miljoenen aan deviezen naar Spanje.

Hoewel in Madrid een regering bleef bestaan die de republiek vertegenwoordigde, bestond haar macht niet meer maar was vervangen door de arbeidersorganisaties die Raden voor de Economie opgericht hadden en de noodzakelijk, omstandigheden hadden gecreëerd om structuren te ontwerpen die bij een werkelijk socialistische maatschappij horen. Wij zijn niet degenen die dit gezegd hebben. Talrijke internationale historici hebben erkend dat de Spaanse revolutie en haar praktijk werkelijk libertair waren en dat ze het voorbeeld heeft gegeven dat een nieuwe wereld gecreëerd kan worden zonder te vervallen in een dictatuur van een minderheid, zoals dat in de Sovjet-Unie is gebeurd. Ook hebben ze erkend, dát terwijl in Rusland de boeren de revolutie saboteerden door zo min mogelijk te werken en de landbouwproducten te verstoppen, in Spanje de boeren overgingen tot collectivisatie van hun grond op een manier waar iedereen het mee eens was en dat er gezamenlijk gewerkt werd om een zo hoog mogelijke productie te krijgen, die de basis moest vormen voor de voedselvoorziening aan de fronten en in het achterland.

Het bewustzijn op het platteland, dat was ontwikkeld door anarchistische predikers zoals Malatesta, met zijn Entre Campesinos, zoals Sanchez Posa met zijn bibliotheek en Pierre Besnard met zijn Un Mundo Nuevo en door alle andere propagandisten die gelezen werden door de boeren, had bij hen de wil gecreëerd om het systeem te veranderen en de verantwoordelijkheid om over te gaan tot het collectiviseren van het land. Dit is een punt dat we zeer belangrijk achten.

Het waren dagen, weken van enthousiasme en euforie. Het volk maakte de revolutie en had vertrouwen in haar eigen initiatieven en in haar werk. Maar, er bestond ook een oorlog. En bovendien was er de houding van degenen die, ook al hadden ze samen met ons tegen het fascisme gevochten, alleen maar dachten aan het herstellen van de staatsmacht en aan het verhinderen van een verdergaande revolutie. Hieraan moeten we de systematische aanval van de communisten die zich oriënteerden op Moskou en door haar geleid werden toevoegen. Zij probeerde de macht te krijgen over het bestuur van de revolutie en wilden haar tegenhouden omdat, volgens Stalin, er geen andere revolutie doorgezet kon worden na de Russische en zeker niet één die andere kenmerken had en een ander doel nastreefde.

Er volgden moeilijke uren waarin onze organisatie voor grote problemen stond met betrekking tot haar verantwoordelijkheden. Iemand die deze tijd niet heeft meegemaakt kan zich hier geen voorstelling van maken. We moesten of een verenigd front handhaven van alle antifascistische

krachten tegenover het verenigd front van de krachten van de fascisten van de wereld en dit betekende het voortzetten van een samenwerking, die stap voor stap de politieke machten de invloed teruggaf in het Spaanse leven en waarmee de rechten en de mogelijkheden van het volk en de arbeiders beperkt werden. Of we moesten dit front breken en degenen volgen die het idee aanhingen 'koste wat kost, vooruit' alsof dit een mogelijkheid zou zijn, met de vijand die we aan het front hadden en met alle vijandelijke machten die we in ons midden hadden.

Natuurlijk zijn er heel veel fouten gemaakt en misschien hebben we niet de goede lijn gevolgd. We hebben vaak gearzeld door ons gevoel van verantwoordelijkheid en door onze wens hier niet aan mee te werken. Maar we wilden het fascisme niet aan een overwinning helpen, die makkelijker zou zijn als ze gebruik zouden kunnen maken van onze interne tegenstellingen.

We hebben geen enkele pretentie om in dit artikel een samenvatting te geven van het belang en de draagwijdte van deze drie jaren van revolutionaire creativiteit en heroïsche strijd waarin we te maken hadden met een vijand die militair geholpen werd door twee tot de tanden gewapende machten als Italië en Duitsland en waarin we in de steek gelaten werden door de rest van de wereld. Want de democratieën evenals het internationale proletariaat hebben niets of heel weinig gedaan om ons, die in Spanje tegen het fascisme vchten te helpen en daarmee hebben ze toegestaan dat het fascisme in Europa steeds machtiger werd. In die tijd zeiden we dat Madrid verdedigen hetzelfde was als Parijs of Londen verdedigen en dat de bommen die op Madrid vielen niet veel later ook op andere Europese steden zouden kunnen vallen. Maar voor de rest van de wereld, de arbeiders van Frankrijk, Nederland, Engeland, Amerika en al die andere neutrale nationaliteiten was het minder belangrijk dat de verworvenheden van de Spaanse revolutie vernietigd werden en dat het fascisme in Spanje triomfeerde, dan dat de vrede in Europa (die al bij voorbaat verloren was) veiliggesteld werd. We hoeven ons maar het uitzinnige onthaal door de bevolking van Parijs te herinneren van Daladier en zijn maten toen hij in München een niet-aanvalsverdrag met Hitler had gesloten. En de algemene tevredenheid toen het non-interventie-comité werd opgericht, dat bedoeld was om schone handen te houden en om ons aan ons lot over te laten. Daarom hebben we altijd gezegd en zullen we altijd blijven herhalen dat niet wij de oorlog in Spanje tegen het fascisme, noch de revolutie van het Spaanse volk, die de opbouwende capaciteit van de arbeiders aantoonde om de wereld te veranderen, verloren hebben. Niet Spanje, maar de wereld heeft deze oorlog verloren, want na onze oorlog kwam de wereldoorlog, de Duitse uitroeiing van de joden en de antifascisten, de bezetting van Holland, van Frankrijk, van half Europa en de politieke en sociale achteruitgang die door dit alles bewerkstelligd zou worden. We willen dat deze constatering op papier staat, zodat de huidige generaties zich bewust worden van onze strijd, van de enorme opoffering van duizenden en nog eens duizenden mannen en vrouwen en van de lafheid van degenen die dit toegestaan hebben.

En dat bovendien, toen in 1945 het Italiaanse fascisme en het Duitse nationaal-socialisme verslagen waren, ondanks alle beloften die er gedaan waren in Jaita en Teheran, er niets is gedaan om een einde te maken aan de macht van Franco en om het Spaanse volk de vrijheid terug te geven.

Het beoordelen van gebeurtenissen na een periode van vijftig jaar is iets anders dan ze beleven. Voor problemen gesteld worden, oplossingen zoeken en proberen te vermijden dat we zonder het te willen en zonder het te weten, dezelfde fouten zouden maken als in de Sovjet-Unie, namelijk om onze ideeën op te leggen door middel van een dictatuur. Wij, Spaanse anarchisten, wilden niet het anarchisme ontorenen door een toevlucht te nemen tot een handelwijze die slechter geweest zou zijn dan de -min of meer foute- stappen die we ondernamen toen we gingen deelnemen aan de deelregering van Catalonië en later aan de centrale regering van Largo Caballero.

[spanse revolutie](#), [antifascisme](#), [nationaal-socialisme](#), [spanje](#)

From:

<https://www.anarchisme.nl/> - **Anarchisme.nl**

Permanent link:

https://www.anarchisme.nl/namespace/revolutie_tegen_het_fascisme

Last update: **23/03/20 10:13**